

Dohi Alex

Illatok könyve

Fordította: Tar Károly

Eredeti kiadás: Cartea aromelor,
Editura Muzeul Literaturii Române, 2000.

TARTALOM

- SAMBUCUS MIGRA** – FEKETE BODZA (történt, hogy...)
GALANTHUS NIVALIS – HÓVIRÁG (lebegő)
TUSSILAGO FARFARA – MARTILAPU (a lélekre várva)
CITRUS MANDURENSIS – MANDARIN (marokra fogva)
CITRUS AURANTIFOLIA SWINGLE – SAVANYÚ CITROM (kék kacsaj)
CITRUS AURANTIUM – NARANCS (indulatos szájalom)
PINUS SILVESTRIS – ERDEI FENYŐ (bánatéjszaka)
CANARIUM LUZONICUM – PILI DIÓ (déli bábót erőszakolva)
VETIVERIA ZIZANOIDES – VETINER (őrült költők)
THUJA OCCIDENTALIS – ÉLETFA (nincs egyetlen erő követni őket)
EUKALYPTUS BLOBULUS (téged hallgatva)
THYMUS VULGARIS – KAKUKKFŰ (mediterrán szellő)
MYRTUS COMMUNIS – KÖZÖNSÉGES MIRTUSZ (boreső)
ATROPA BELLADONNA – NADRAGULYA (egy fekete madáron)
MATRICARIA CHAMOMILLA – KAMILLA (kevély hold)
CHAMPHORA OFFICINARUM – KÁMFORFA (miután mindent megettem a tányérból)
MENTHA PIPERITA – BORSOS MENTA (javában figyelem)
STYRAX LIQUEDAMBER ORINETALIS – ÁMBRAFA (házasulandó napsugarak)
ROSA DAMASCENA – OLAJRÓZSA (a hópehelynek)
VANILIA PLANIFOLIA – VANÍLIA (felfedezzenek szeretés közben)
LAURUS NOBILIS – BABÉR (nem keres már fészket)
SALVIA SCLAREA – MUSKOTÁLYZSÁLYA (a fa nem rohad a víz alatt)
LAVANDINA – LAVANDINA (levegőre vergődnek)
ANIBA ROSAE ODORA – RÓZSAFA (határozottság)
OSCIMUM BASILICUM – BAZSALIKUM (az alkotás bizonytalan íze)
HUMULUS LUPULUS – KOMLÓ (utolsó ítélet)
CINNAMOMUM CEYLANICI – FAHÉJFA (nevetségesen gyökeres kisebbítések)
JUNIPERUS VIRGINIA – BORÓKA (ébred álmából a gyermek és mosolyog)
NIKOTIANA TABACUM – DOHÁNY (ezeréves mozdulatlanágba örökített alkonyat)
MOSCHUS MOSCHIFERUS – PÉZSMASZARVAS (nagyon drága)
CORIANDUM SATIVUM – CIGÁNYPETREZSELYEM (egészen beléjük)
IRIS FLORENTINA – POMPÁS NŐSZIROM (feloldom az időt és nem hagyom magam oldani)
HYSSOPUS OFFICINALIS – IZSÓP (eltűnik saját piruettjeiben)
ALLIUM CEPA – VÖRÖSHAGYMA (bennem laknak)
ARTEMISIA ABSINTHIUM – FEHÉR ÜRÖM (altatnak)
ALLIUM SATIVUM – FOKHAGYMA (az élesség és az imádat között)
CHYSANTHEMUM INDICUM – KRIZANTÉN (a vihar bármikor kitörhet)
PELARGONIUM ODORANTISSIMUM – MUSKÁTLI (állítólag időnként gyertyák)
ASFHODELE – SEMFŰSEMFA (csak azután)
SANTALUM ALBUM – SZANTÁLFA (a megjárta)
NYMPHAEA TEHRMALIS – HÉVÍZI TÜNDÉRRÓZSA (elvarázsolt kastély)

Mottó:

Szagok emelkednek a szív országa fölé, ahol sziklák rothadnak. (Cioran Emil)

A mennyország légvár. (Renard Jules)

Semper aer spiritu aliquo movetur. (Ifjabb Plinius)

SAMBUCUS MIGRA

FEKETE BODZA

(történt, hogy...)

Beállt a fagy.

Akkor történt, amikor eltűnt a Fiastyúk.

A vesztegzárnak köszönhetően ajándékot kaptam.

Himlőtől lángolva hallgattam, amint apám felolvas.

Ali baba és a negyven rabló.

Huszárok, akik negyven nap alatt disznóvá változtak.

Negyven napig könyörgött Aladin a szultánnak,

hogy engedje tehessen csodát.

Negyven napig tart az utazás

az elvarázsolt kastélyig.

(első könyvem - az 1001 éjszaka - illata)

GALANTHUS NIVALIS

HÓVIRÁG

(lebegő)

Mindenképpen légvár.

Eleinte a látomás dalát hallgattam.

Mint vizet szomjazom az örökkévalóságot.

Hulló könny az óceán szava.

És csak azután meríthettem a tenyeremmel belőle.

(egyelőre semmi sem illatozik így, de remélhetünk)

TUSSILAGO FARFARA

MARTILAPU

(a lélekre várva)

Ahogy szomjazom a látomást.

Mindenképpen játékos halált.

Csak az örökkévalóság vizének emlékezete.

Tele reménnyel a markom.

(a lét öröme illatozik így)

CITRUS MANDURENSIS

MANDARIN

(marokra fogva)

Gyermek, íme, rettenetes vágyam,

hogy fénykörödbe lépjek -

úgy választom az igéket, mint a kulcsokat,

vagy a fajlovakat:

felkapaszkodni, igen durva,

leereszkedni, igen fortélyos...

Igen, hempereghetnék a pillantásodban -

Zöld havazás, fehér füvek, kék kacaj.

(a játékoknak kellene így illatozniuk)

CITRUS AURANTIFOLIA SWINGLE

SAVANYÚ CITROM

(kék kacsaj)

Kellemes kimerült nyugvás,
tanítócska álom,
szemhéjakat nyitva jön,
az első napsugarak már mélyítő jelével,
a tegnap esti határozott ima ígéretével,
a tehetetlenség sanyarú elismerésével,
a kevés látás tényétől veszve,
egy feldúlt, keserű-savanyú nap
indulatos szánalmával.

(az órallás szaga ez)

CITRUS AURANTIUM

NARANCS

(indulatos szánalom)

Smaragd fogú nap
tört sugarai
egy megmerevedett arcon
a bánat éjszakáiból jövet.

(a kaszinók előcsarnokainak kellene így illatozniuk, amikor kilépnek onnan, azok, akik mindent elvesztettek)

PINUS SILVESTRIS

ERDEI FENYŐ

(bánatéjszaka)

Elveszetten.
Egy szerelmi bánat képviselőjeként
a valóság gépezetében.
Homokfonál -
Harmónia mindenáron?
És miként lehetnék olyan élesen nyikorogva?
Hogyan? A délibábot megerőszakolva?

(ilyen szagúak a szanatóriumok, és minden bizonnyal ilyen szaga van a költőnek, akinek az az ötlete támadt, hogy TŰNDÖKLŐNEK nevezze magát)

CANARIUM LUZONICUM

PILI DIÓ

(délibábot erőszakolva)

Kimerülten, mint a békés,
csendes kibékülés leit-motívumának
megrázó, mindent felforgató vágya,
őrült költők hosszas olvasása után.

(csuromvizes költők szaga, miután elektrosokkos kezelésben részesültek)

VETIVERIA ZIZANOIDES

VETINER

(őrült költők)

Útvesztő -

összeomolva az éjszaka némaságában
szabad gondolatok jönnek, mennek
nincs egyetlen erő követni őket.

(ilyen szaga van repülőutam emlékezetének)

THUJA OCCIDENTALIS

ÉLETFA

(nincs egyetlen erő követni őket)

Saját hallgatásod, gregorián ének.

A telefon mellett almakoponya,
félépen rozsdázik téged hallgatva.

(ilyen szaga van Wordsworth zöld világának)

EUKALYPTUS BLOBULUS

(téged hallgatva)

Noktürn kínai zöldben:

Hűvösség hűse:

Sétány, extrovertált templom:

Kókuszéből készült
fénylő forgácsokat árultak a gyermekek
mintha jégcsapok lettek volna -
csúcsíves templomok csipkézete
alkonyodva a mediterrán szellőben.

(így kellene illatozzon a postás)

THYMUS VULGARIS

KAKUKKFŰ

(mediterrán szellő)

Egy sarokmozdulat.

Elkülöníteni a rosszat a jótól.

Nemesíteni a közhelyeket

Késélen az emlékezet,
ha már elindult a megosztás
a kés mindkét oldalán.

Kenyérmorzsák boresőben.

(ilyen szagú kellene, hogy legyen a kézművesek műhelye)

MYRTUS COMMUNIS
KÖZÖNSÉGES MIRTUSZ
(boreső)

Kiszenvedtek a hőesések.
A pásztorok hegyre terelik bárányaikat.
a könnyek patakzanak -
a szem függőleges útja.
Időnként fekete madáron
magukkal húzzák lelküket.

(a csillóknak kellene így illatozniuk)

ATROPA BELLADONNA
NADRAGULYA
(egy fekete madáron)

Kettétört denevérsikoly
kakukksüvöltéssel.
Éjfél.
Kútba esett ellenérzések -
kövér gyomok.
A lelkifurdalás fellegeinek zengése.
Termést hoznak vagy bolondságot?
Elszenesedett gondolatok súlya íródik belém.
Foszforeszkáló sár. Kevély hold.

(ilyen szagú a szobája annak, aki magában örül)

MATRICARIA CHAMOMILLA
KAMILLA
(kevély hold)

Különlegesen gyengéd és lassú törődés,
mint amikor a felhők legyőzik
a láthatáron virágzó aranycseppeket,
hogyan tetten éri a sötét vadakat.
Felidézem a régi képet:
„az apa jószágos mosolyát,
miután mindent megevett a tányérból”.

(így kellene illatozzanak az ajándécsomagok az egyik szerda délután, amikor nincs születésnap, nincs ünnep, csak mindenféle gondok)

CHAMPHORA OFFICINARUM
KÁMFORFA
(miután mindent megettem a tányérből)

Hosszú séták a foszforvárosban.
Gyermekeként jégcsapokat szopogattam
a rozsdás csatornákról,
lázás elragadottságom kristályait.

A magányos kacagás szárnycsapásai
az ultramarin szomorúságból
kirobbantottak égkék-ezüstbe.
Hallom, dalát hallgatom.
Nézem, látom, javában figyelem.

(így kellene illatoznia a tébolydáknak és mindazoknak a helyeknek, ahol az emberek gondolatokkal táplálkoznak)

MENTHA PIPERITA

BORSOS MENTA

(javában figyelem)

Messziről -
flour-utak
Földpátok az égben.
A koldus madárjós szemével,
aki megosztja kenyerét a galambokkal
Közelről -
Pénzlerakásaim
elkergetik a galambokat...
Szemében házasulandó napsugarak.

(a víznek, amellyel a járdákat locsolják, kellene ilyen szagúnak lennie)

STYRAX LIQUEDAMBER ORINETALIS

ÁMBRAFA

(házasulandó napsugarak)

Világból való kimaradás a halhatatlanság keresése.
Zéró fokon fagy a jég.
Zéró foknál olvad a jég.
Világiasság a világból való kimaradás.
A hópehely zűrzavaros részarányossága.

(ilyen szaga kellene, hogy legyen a költői hivatásnak)

ROSA DAMASCENA

OLAJRÓZSA

(a hópehelynek)

Elliptikus bársonyos rajongás
alig visszatartva, elárulva magát,
kikacagtatva a kínos fennköltségben,
hogyan felfedezzenek szeretés közben.

(így kellene, hogy illatozzanak a gimnáziumok folyosói)

VANILIA PLANIFOLIA

VANÍLIA

(felfedezzenek szeretés közben)

Csendes bujaság, csak elrejtett tánc.
Színtelen partvidékről
felhorgad a láztól édes mélységekből.
Számos vulkán, de csak egy magma,
Amikor a saját dalától elvarázsolt madár
Már nem hívja párját
És nem keres fészket.

(így kellene illatozniuk azoknak a hálósobái, akiknek van valami érvük a művészet művészetért jelenség ellen)

LAURUS NOBILIS

BABÉR

(nem keres már fészket)

A névtelenség igézete:
a szeretőd arcánál
lágyabb simaság;
a névtelenség végzetessége:
a fa jószántából
nem marad víz alatt;
A névtelenség gyümölcse:
a fa nem rohad a víz alatt.

(nem tudom miért ilyen szagúak a roncsok, és így kellene illatozzanak fiókjaim, ahol régi barátaim leveleit őrzöm)

SALVIA SCLAREA

MUSKOTÁLYZSÁLYA

(a fa nem rohad a víz alatt)

Ó a jövő tiszta fényei.
opálosan tesznek-vesznek
az öntudatlan költő szavaiban.
Forró hűvösség készleti
tojásból a nedves homokba,
a teknősbékakölykök
levegőre vergődnek.

(lényegbevágó kis könyvtáraknak kellene így illatozniuk)

LAVANDINA

LAVANDINA

(levegőre vergődnek)

Galamb-sas,
oroszlány-bárány, szavatartó ember:
atomizált ametisztfürdő
köd zúzmarás álruhában
a zefírek állhatatosságának engedve
dadogó határozottsággal
a férfiakkal annyira nőiesnek érzem magam
a nőkkel annyira angyalnak
a gyermekekkel annyira költőnek.

(a korcs hibrid mutánsoknak ilyen a szaguk)

ANIBA ROSAE ODORA

RÓZSAFA

(határozottság)

Ó, homeopatikus túlzás!
Aranypor
a középúton
néha az erre járók által felvert,
a sebgyógyító véglegesség felé szétszórt
alkotás bizonytalan íze.

(a parlamenteknek kellene így illatozniuk)

OSCIMUM BASILICUM

BAZSALIKUM

(az alkotás bizonytalan íze)

Önbizalmam annyira gyengült,
hogy csak dadogom: lesz, ami lesz.
Eltölt roppant nagy felelősséggel,
s megrészegít, ha csendjét hallgatom,
s ha ordítok is, az éj némaságát hallgatom,
feldarabol, pilinkéz, atomizál,
lassan csak gondolatban létezem, miközben a fényt hívom,
aztán minden rendben, jönnek a szavak,
mint a másnaposság, mint az utolsó ítélet.

(a tétovázásnak, hogy hatalmad gyakorold, van ilyen szaga)

HUMULUS LUPULUS

KOMLÓ

(utolsó ítélet)

Az engrama üvegmemóriájából,
kinek ez a szinonima túlzás,
egyugyanazon állapotért,
reformmegújító forradalmak,
visszatérések a makacs újjászületésből,
mégbánt röhejek homályos emlékezete,
nevetségesen gyökeres kisebbitések.

(a bárók és azok, akik felejtették a keserűséget, ilyen szagúak)

CINNAMOMUM CEYLANICI

FAHÉJFA

(nevetségesen gyökeres kisebbitések)

A vidék édes levegője.
A lehámló homlokzatok özönlő sírása.
A belső udvarok görcsös csendje
nyáréjszakákon - játékos órák pontosan görögnek,
mint a mániákus öregek megrögzött szokásai,
de a régi bútorok mocorgásaira
ébred álmából a gyermek és mosolyog.

(ilyen illata volt apámnak)

JUNIPERUS VIRGINIA

BORÓKA

(ébred álmából a gyermek és mosolyog)

Ó, mennyi elpocsékolt szeretet.
A félművelt félelme.
A részletekbe fulladás végtelenségétől
Ezer év, ezer év
kellene, ahhoz, hogy szakértője legyek
annak a porszálnak, amelyet megpillantottam
az alkonyati sugárzás ezeréves mozdulatlanságában
megörökítve számomra benne az alkonyatot.

(így illatoznak az ég gerendái)

NIKOTIANA TABACUM

DOHÁNY

(ezeréves mozdulatlanságba örökített alkonyat)

A halmozott unalom ellenére
ez a mániákus megmaradás felforgatja
látomások áttetsző ezüst fészket vagy
a sűrű kékség megborzongató áttetszőségét.
E nélkül az atomizált ősz múzsák nélkül
nehezen állhatunk ellen az éjféli összhangnak:

a nemesedő ujjak lassú sétáit
a levegő-zongora minden fekete billentyűin
a sötétség minden árnyalatán, minden álomdalon
drágán kell megfizetni, nagyon drágán.

(ilyen szagú az öreg varázsló köpenye)

MOSCHUS MOSCHIFERUS
PÉZSMASZARVAS

(nagyon drága)

Józan az elvadultságban -
az elegáns fulladások elragadó bánatában
hosszasan készülve a saját
nehéz szavaival való találkozásra
ahogyan alig kimondva tapossa lábunk,
nehezek és lágyak, ahogyan felemelkedésük, vagy
hallgatásunk próbáján egészen beléjük süllyedünk.

(ilyen illata van a tűzben ájtatos nőknek)

CORIANDUM SATIVUM
CIGÁNYPETREZSELYEM

(egészen beléjük)

A bársonyos hideg egek lassan
kicsavarnának a lángoló agyagból,
de az egész átadott újragondolásban
feloldom az időt és nem hagyom magam oldani.

(ilyen illatos a játékmúzeum a polgárság terén)

IRIS FLORENTINA
POMPÁS NŐSZIROM

(feloldom az időt és nem hagyom magam oldani)

Hóbortomban,
hogy késleltetett hatású költeményeket írjak
majdnem jelen van az a báb
és selymes mosolya
a szemem jégvártyáján -
balerina, aki eltűnik saját piruettjeiben.

(színes álmok emléke illatozik így)

HYSSOPUS OFFICINALIS
IZSÓP

(eltűnik saját piruettjeiben)

Még bolondult madarak sikolya.
Szív - összekuszált delta.
Mintha századok tétovázásai
mind bennem laknának.

(ilyen szagú Henri-Frederic Amiel nemtörődömsége)

ALLIUM CEPA
VÖRÖSHAGYMA
(bennem laknak)

Noha, ritkán, amikor a kimerült zsvivaj leomlik
a kárminselymek fehér mélységébe,
még rátalálok a szó szájára,
mely nedvesebb a szűzénél...
Álomtól rabolt rossz, rühes kacaj.
A ráncok újraalkotják a méltányos kapzsiságot.
Ráérzek a ráérős redundáns ravaszságra.
A r-rel kezdődő szavak altatnak,
ravaszul rágják a remegő realitást.
(ilyen szagúak vasárnap reggel a vidéki konyhák)

ARTEMISIA ABSINTHIUM
FEHÉR ÜRÖM
(altatnak)

A klasszikus nád hangja
szétszereli az éj gépezetét,
vékony szeleteket vág
a sötét levegőből... de nem, nem...
Igen hóhérosan és igen füstszerűen
az élesség és az imádat között.
(ilyen az illata a tücsökdalnak)

ALLIUM SATIVUM
FOKHAGYMA
(az élesség és az imádat között)

Igen szokott a névcserékhez,
Nem, nem vagyok saját ízlésem szerinti költő,
De mit tehetek - a vihar bármikor kitörhet.
(ilyen szagúak voltak a május elsejék a Halál-kertben)

CHYSANTHEMUM INDICUM
KRIZANTÉN
(a vihar bármikor kitörhet)

Az a híres novemberi eső -
Előadás a hatásokról,
a tekintély károkozója.
Árnyékok az áttetsző lények védelmében,
nemcsak az ázottak...
Az ezüst járda emlékszik
a csiszolt gránit feketéjére
a gazdag temetőkből.
Állítólag időnként gyertyák.
(ilyen illata van a némafilmeket zongorakísérettel játszó muziknak)

PELARGONIUM ODORANTISSIMUM

MUSKÁTLI

(állítólag időnként gyertyák)

Végül is ő készítette táncolni a köveket.

Csak azután helyeztem el vigyázva a múzeumokban az agyagedényeket.

Csak azután formálta a formalítások formuláját.

Csak azután...

(az alap alakulása szaglik így)

ASFHODELE

SEMFŰSEMFA

(csak azután)

A sötétségről

kérdezd a csillagokat.

A fényről

Kérdezd a nyomorékot

A vakot, a némát, a süketet

a bolondot, a megjártat.

(ilyen szaga van az olvasótermeknek)

SANTALUM ALBUM

SZANTÁLFA

(a megjárt)

Vajon lehetséges

úgy élni, ahogyan azt könyvben írják?

Mózes ott állt az Úrral

negyven nap és éjjel

és gyermekeik negyven évig

tévelyegtek a pusztában.

David negyven évig uralkodott.

Salamon negyven évig uralkodott.

Negyven évig vándorolt Illés

a Sinai hegyig.

Negyven nap és éjjel

böjtölt Jézus a pusztában -

kísértéspróbáltan.

(így illatozik a Biblia)

NYMPHAEA TEHRMALIS
HÉVÍZI TÜNDÉRRÓZSA
(elvarázsolt kastély)

Amióta magamat tudom
próbálkozom a véggel,
és be nem fejezhetem,
hallom, hallom szavakban kisebbedem,
hallgatom, hallgatom és újra helyükre nőnek
az éjszakák, a napok, a napok és az éjjelek.

(ilyen szaga van a magafelejtésnek)

Dohi Alex (Alexandru, Sándor)

1955. június 4-én született, Máramarosszigeten. 1974-ben érettségizett a kolozsvári Képzőművészeti Líceumban. Dolgozott halászként a Duna-deltában, volt kirakatrendező, szobafestő, sírásó, kőműves, kőfaragó, tejkihordó, erdei gyümölcszedő, sorsjegyárus, postás, tisztviselő, csempekályhás, földtani kutató és tanár.

1989-ben menekült Svédországba, ahol sokféle foglalkozással keresi háromgyermekes családja kenyerét.

Első közlése 1977-ben, utána rendre majd' minden romániai irodalmi folyóirat közli verseit, rajzait. Tagja volt a legendás hírű kolozsvári Zsebszínháznak, verseivel is szerepelt a romániai magyar ifjúsági lap nagy népszerűségnek örvendő *Matinéin*, verseit Cseke Gábor fordította.

Svédországban a *Mozaik* folyóirat és az *Ághegy* című skandináviai magyar irodalmi és művészeti folyóirat munkatársa, grafikáit és olajfestményeit számos közös és egyéni kiállításon mutatta be. Könyveit maga tervezi és illusztrálja. A Román Írószövetség tagja.

Kötetei:

Caietul debutantilor (A bemutatkozó füzet)

Cartea definitiilor (Meghatározások könyve)

Calul de febră (A lázló)

Altermundia - svédül is megjelent, Tar Károly fordításában magyarul is.

Kiadás előtt:

Cartea dilemelor (Kétségek könyve)

Aspecte si iposteaza (Arculatok és feltevések)

Diafania (Áttetszőség)